

Datum	Arch. Adviesnr.	Behandeld door	Telefoonnummer
11-4-2022	MP22a29	Mijke Peeters	14 0412

Onderwerp	Aantal bijlagen
Besluit t.a.v. Laagland Archeologie rapport 743	1

Locatie: Stationskwartier Ravenstein (bijlage 1)

Aanleiding: Woningbouwlocatie

Inleiding

In opdracht van Buro SRO heeft Laagland Archeologie een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in plangebied Stationskwartier in Ravenstein. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen herinrichting van het terrein tot woningbouwlocatie waarbij een gerede kans bestaat dat archeologische waarden vernietigd zullen worden. De resultaten van dit onderzoek zijn verwoord in het rapport van Theelen en Wijnen, 2021¹. *Zie bijlage 2 voor een samenvatting van dit onderzoek.* Op basis hiervan dient een besluit ten aanzien van het vervolgetraject te worden genomen.

Rapportbeoordeling

De gemeente heeft het rapport van Laagland Archeologie beoordeeld. Het eerste conceptrapport (november 2021) was volgens de gemeentelijk archeoloog van onvoldoende kwaliteit. Naast het feit dat het rapport soms slordig en lastig leesbaar was (met veel spelfouten en niet lopende zinnen), leek ook de inhoud vaak niet te kloppen en/of deze was onvolledig. Om dit te verifiëren is het rapport, ter second opinion, aan een rivierspecialist van BAAC (L. Tebbens) voorgelegd. Deze bevestigde dat het onderzoek erg mager is om als uitgangspunt voor vervolgonderzoek te dienen. Op basis van de opmerkingen van zowel de gemeente, als van L. Tebbens, heeft Laagland het rapport vervolgens 2 maal aangepast.

Hoewel de 3^e versie van het rapport nog steeds van zeer magere kwaliteit is, is er moeite gedaan om het rapport fors aan te passen. Op basis van deze derde versie van het rapport (versie van april 2022), wordt dan ook een besluit ten aanzien van het vervolgetraject genomen.

¹ Theelen, L. en J. Wijnen, 2021. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase. Het Stationskwartier, Ravenstein, gemeente Oss (NB). Laagland Archeologie Rapport 743. Laagland Archeologie, Almelo.

Besluit ten aanzien van vervolgtraject

Op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek van Laagland Archeologie én na overleg met L. Tebbens van BAAC, is het volgende ten aanzien het vervolgonderzoek besloten:

- Deelgebied 1 en 3: Dit gebied is zeer summier onderzocht. Hoewel in deelgebied 3 al enkele verkennende boringen zijn gezet, wordt voor beide deelgebieden een (aanvullend) verkennend booronderzoek geadviseerd. Dit onderzoek dient liefst zo snel mogelijk (zodra de gronden toegankelijk zijn) te worden uitgevoerd en heeft tot doel om meer inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap en eventuele verstoringen die van invloed zijn geweest op het archeologisch bodemarchief. De einddiepte van de boringen is daarbij een aandachtspunt (De boringen moeten tot minimaal 30 cm in de pleistocene ondergrond worden gezet of tot de maximale diepte van de toekomstige verstoringen, inclusief voldoende buffer). Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal dan worden bepaald waar vervolgonderzoek aan de orde is en hoe dit er dan het beste uit kan zien.
- Deelgebied 2; donkeroranje zones op onderstaande advieskaart: Deelgebied 2 is volledig onderzocht door middel van een verkennend booronderzoek. Daarbij zijn 2 gebieden aangeduid, waar de kans op het aantreffen van een archeologische vindplaats zeer groot is. Er zijn waarschijnlijk 2 archeologische niveaus aanwezig, namelijk op 30 à 50 cm –mv (vanaf de IJzertijd) en 80 à 130 cm –mv (vanaf de Bronstijd). Laagland Archeologie adviseert voor deze 2 zones een karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren om de waarde van het terrein verder vast te stellen. De gemeente neemt dit advies over. De zones waar een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is betreft een gebied van circa 7 hectare. Uitgangspunt voor dit proefsleuvenonderzoek is een dekkinggraad van 7,5 tot 10%. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal dan worden bepaald of verder onderzoek nodig is.
- Deelgebied 2; gele zones op onderstaande advieskaart: In dit gebied, grenzend aan de 'vindplaatsen', wordt idealiter eveneens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Deze proefsleuven zijn echter in eerste instantie landschappelijk/verkenkend van aard en dienen ervoor om het landschap en de archeologische potentie verder in kaart te brengen. Het sleuvengrid mag dan ook iets minder verdicht zijn (bijv. 2x3 proefsleuven die het landschap van west naar oost doorsnijden; waarbij een sleuf van slechts 2 meter breed wordt gegraven) en bovendien is het wenselijk om voorafgaand per landschappelijke eenheid minstens 1 kijkgat te graven. De sleuven dienen diep genoeg te worden aangelegd en ook de (overgangen naar de) restgeulen goed in kaart te brengen. Indien dit gebied niet in 1x, maar in fases wordt onderzocht, dan is een dergelijk landschappelijk proefsleuvenonderzoek mogelijk lastiger uitvoerbaar. In dat geval zal door middel van maatwerk worden bekeken wat de beste methodiek is (bijv. karterend booronderzoek).
- Stationspad; roze zone op onderstaande advieskaart: Voor het Stationspad en de ernaast gelegen deel van de Kolkse Wetering neemt de gemeente het advies tot vervolgonderzoek

over, maar in overleg met het uitvoerende archeologische bedrijf zal nog worden bekeken welke methodiek hier het beste kan worden ingezet (enkele profielopnamen?).

Voor de verdere (plan)procedure betekent dit het volgende:.

- Om versnippering te voorkomen, de totale kosten te beperken en de ambtelijke procedures te verkorten, is het zeer wenselijk om het archeologisch vervolgonderzoek zo vroeg mogelijk in de planvorming-/uitvoering **en als 1 integraal onderzoek voor het gehele gebied** uit te laten voeren (liefst al bij het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan).
- De onderzoeken t/m het proefsleuvenonderzoek dienen ten laatste vóórafgaand aan de vergunningsaanvraag te worden uitgevoerd. De uitkomst van het onderzoek kan namelijk leiden tot aanvullende voorwaarden in de vergunning (archeologische begeleiding, opgraving, bescherming).
- Gravend onderzoek dient te worden uitgevoerd op basis van een Programma van Eisen (PvE) dat dient te zijn goedgekeurd door de gemeentelijk archeoloog (mw. M. Peeters, gemeente Oss).
- De aanvang van het archeologisch onderzoek dient twee weken voor de start aan de gemeentelijk archeoloog te worden gemeld per email (m.peeters@oss.nl).
- Er geldt ten alle tijden een meldingsplicht bij het aantreffen van archeologische resten.
- Zolang terreinen een (te verwachte) archeologische waarde hebben en deze terreinen nog niet volledig zijn onderzocht (definitief vrijgegeven), dienen deze planologisch beschermd te blijven door middel van een dubbelbestemming 'Waarde-archeologie verwachtingswaarde xx' in het betreffende bestemmingsplan.

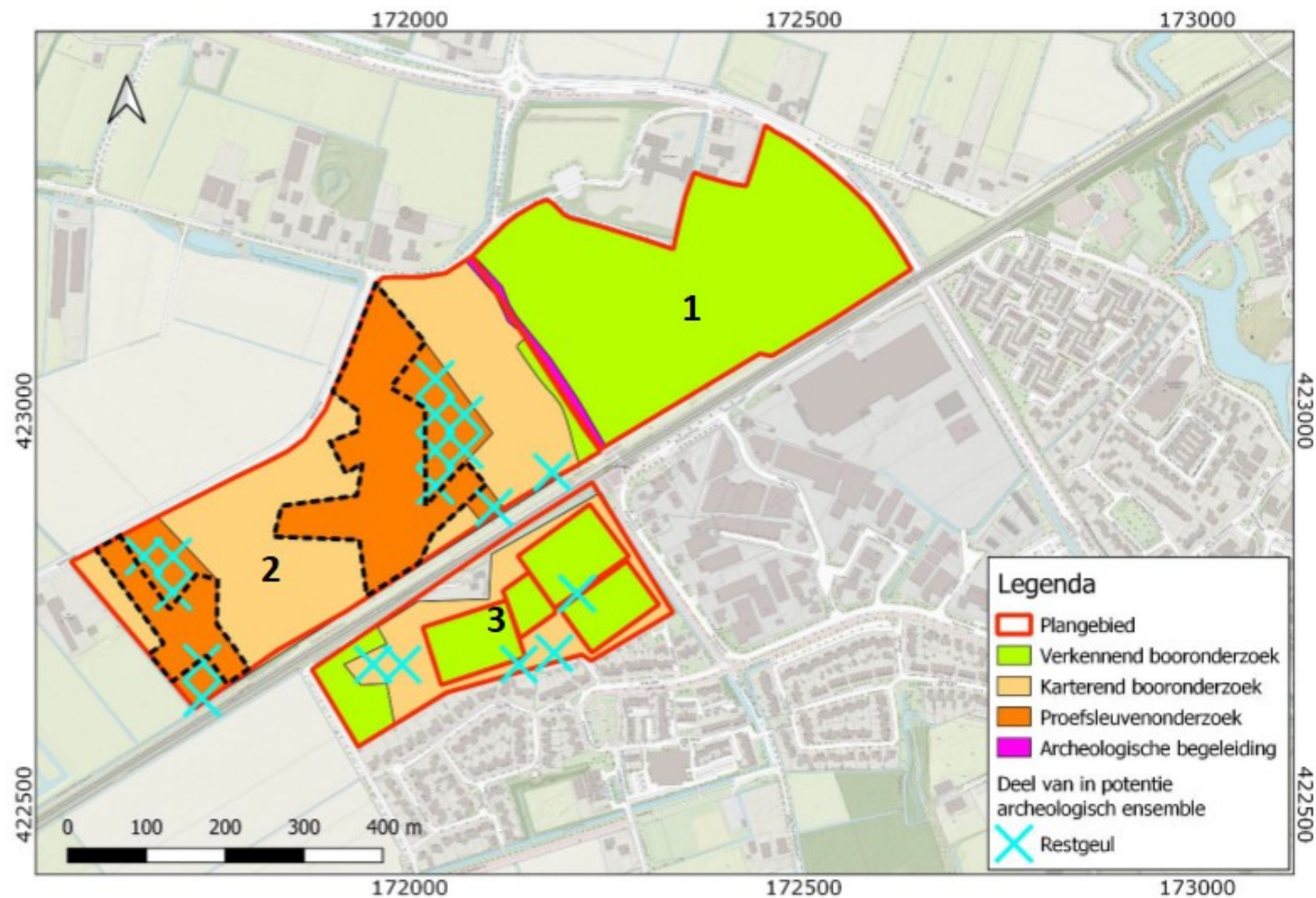
Mijke Peeters

Gemeentelijk Archeoloog, gemeente Oss

Email: m.peeters@oss.nl

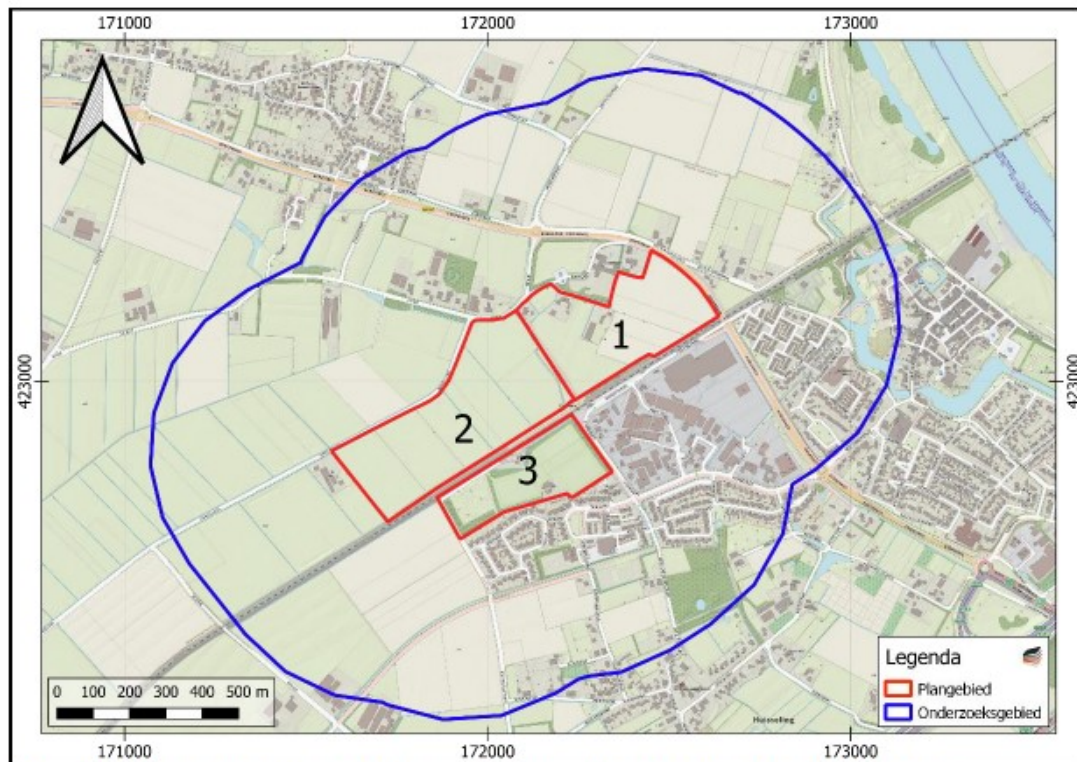
Tel.nr.: 14 0412

Aanwezig ma-di-wo (do-ochtend mobiel bereikbaar)

Advieskaart Laagland Archeologie. LET OP: het besluit wijkt in sommige gevallen af van bovenstaand advies! Zie besluit voor definitief advies.

Bijlage 1. Ligging plangebied

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. De deelgebieden zijn aangegeven met een nummer.

Bijlage 2. Samenvatting / advies onderzoek Laagland Archeologie

Laagland Archeologie heeft in oktober en november 2021 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd aan het Stationskwartier te Ravenstein. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de geplande bouw van nieuwe woningen.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek geldt binnen het plangebied een lage archeologische verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum tot Neolithicum. Mogelijk ligt (net) ten noorden van het plangebied een rivierduin. Als er al een rivierduin binnen het plangebied was, moet deze zijn geërodeerd door de Haren stroomgordel. Daar waar de Haren stroomgordel binnen het plangebied ligt is er een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Late Bronstijd tot Late Middeleeuwen (De Haren stroomgordel in de zuidwesthoek van deelgebied 1, de noordhelft van deelgebied 2 en zuidoosthoek deelgebied 3). De Huisseling-Demen stroomgordel (oostelijk deelgebied 1) en de daarvan afkomstige crevasse die door deelgebied 2 en 3 loopt heeft een hoge archeologische verwachting vanaf de Late IJzertijd tot Late Middeleeuwen. Verder heeft de overstromingsvlakte met kom-op-oeverafzettingen een middelhoge archeologische verwachting vanaf ongeveer 1,0 m -mv voor Late IJzertijd tot Vroege Middeleeuwen en lage archeologische verwachting voor vroegere perioden en een middelhoge archeologische verwachting voor latere perioden.

Afgezien dat op basis van historisch kaartmateriaal opgehoogde woonplaatsen en historisch bebouwde erven in deelgebied 1 aanwezig zijn, was het plangebied begin 19e eeuw onbebouwd. Dergelijke woonplaatsen hebben een hoge archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. Echter het overgrote deel van het plangebied is in gebruik geweest als bouwland of weiland. Voor deze niet bebouwde delen van het plangebied geldt een middelhoge archeologische verwachting voor de Nieuwe tijd. Tot 1804 werd de Huisselingse Polder waartoe het plangebied behoort alleen beschermd door primitieve wallen die ergens in de 14e eeuw moeten dateren, die vooral de akkers konden beschermen in het groeiseizoen. Het water liep vaak gewoon de dorpen in, waardoor men alleen op de hogere delen boerderijen kon bouwen. Om die reden is de archeologische verwachting voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd middelhoog. Ter hoogte van het huidige Stationspad, dat ongeveer de grens vormt tussen deelgebied 1 en 2 staat op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹ de Kerke en Lange Stukkenschen Dam aangegeven. De Kerke en Lange Stukkenschen Dam vormde toen eveneens een verbinding tussen Deursen en Huisseling. Mogelijk dateert De Kerke en Lange Stukkenschen Dam eveneens uit de 14e eeuw.

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Hiertoe zijn verspreid over het toegankelijke deel van het plangebied verkennende boringen gezet. In dit stadium is verkennend booronderzoek de meest efficiënte onderzoekswijze om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Algemeen is een intacte bodemopbouw aangetroffen. Voor meer dan de helft zijn crevasse-op-oeverafzettingen aangetroffen, al dan niet op beddingafzettingen, die in sommige gevallen restgeulafzettingen representeren. Verder is een voornamelijk fining-upward sequentie van oever-op-beddingafzettingen of een doorgaand pakket oeverafzettingen aanwezig. Ook daar zijn in sommige gevallen restgeulafzettingen geconstateerd. De crevasseafzettingen afkomstig van de Huisseling-Demen stroomgordel bevatten archeologische indicatoren die voornamelijk in de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd te dateren zijn. De oeverafzettingen die voornamelijk afkomstig zijn van de Haren stroomgordel bevatten archeologische indicatoren die te dateren zijn in de periode Late Bronstijd - Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. De meeste archeologische indicatoren bestaande uit aardewerkfragmentjes, tefrietfragmentjes, verbrande leem, baksteen en houtskool zijn aangetroffen in de crevasseafzettingen afkomstig van de Huisseling-Demen stroomgordel en zijn zodoende ergens te dateren in de periode IJzertijd - Nieuwe tijd. Verder zijn in oeverafzettingen, afgedekt met de crevasseafzettingen, archeologische indicatoren bestaande uit verbrande leem en houtskool gevonden, die in de Late Bronstijd tot IJzertijd moeten dateren.

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd conform protocol 4003 IVO (landbodems) voor deellocatie 2. Deellocatie 3 is nog niet voldoende onderzocht door middel van een Inventariserend Veldonderzoek – verkennende fase (IVO-O verkennende fase), terwijl deellocatie 1 nog helemaal niet onderzocht is in een IVO-O verkennende fase.

Deellocatie 1 moet nog met een IVO-O verkennende fase worden onderzocht en het overige, nog niet onderzochte deel van deellocatie 3 dient nog met een IVO-O verkennende fase te worden onderzocht (zie Bijlage 19). Omdat er binnen deelgebied 2 een overwegend onverstoorde bodemopbouw, waarbij diverse archeologische indicatoren verspreidt over het terrein zijn aangetroffen, wordt een karterend booronderzoek aanbevolen, afgezien een zone waarvoor wordt geadviseerd dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek conform de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P) voor deellocatie 2.2 Daar staan namelijk indicatief twee vindplaatscontouren aangegeven die in ieder geval met grote waarschijnlijkheid dateren vanaf de IJzertijd en ernaast gelegen restgeulzone, die als onderdeel van een vindplaatsensemble kunnen worden gezien. Naast deze vindplaatsen liggen er waarschijnlijk vindplaatsen daterend vanaf de Bronstijd, maar deze konden op basis van het verkennend booronderzoek, dat niet bedoeld is om vindplaatsen in kaart te brengen, niet voldoende in kaart worden gebracht. Het archeologisch niveau waarop resten vanaf de IJzertijd zijn te verwachten, zijn overwegend op 30 à 50 cm -mv aangetroffen binnen deelgebied 2. Resten vanaf de Bronstijd zijn te verwachten vanaf 80 à 130 cm -mv. De zones waar een proefsleuvenonderzoek wordt aanbevolen omvat ongeveer in totaal 6,9 ha.

De gehanteerde methode die geadviseerd wordt binnen de zones waarbinnen een karterend booronderzoek wordt geadviseerd is D1 uit de KNA-leidraad karterend booronderzoek.³ Tenslotte ligt ter hoogte van de begrenzing van deelgebied 1 en 2 het Stationspad, dat een deel van de voormalige Kerke en Lange Stukkenschen Dam volgt, een mogelijke primitieve wal die in de 14e eeuw is aangelegd ter bescherming tegen overstromingen van bouwlanden gedurende het groeiseizoen. Voor het Stationspad en de ernaast gelegen deel van de Kolkse Wetering wordt bij bodemingrepen dieper dan 30 cm een archeologische begeleiding geadviseerd. Het traject van het Stationspad, dat in het plangebied is gelegen heeft een totale lengte van ca. 290 m.

Zie ook de advieskaart van Laagland Archeologie (direct volgend op het besluit)